

Twintig jaar De Vreedzame School

Tekst Marijke Nijboer

De Vreedzame School bestaat twintig jaar! Dat werd gevierd tijdens een miniconferentie op 27 september 2018 in Utrecht Overvecht, waar het allemaal begon. Scholen deelden wat Vreedzaam hen brengt en kwamen inspiratie opdoen voor het levend houden van het programma. Pedagoog Micha de Winter adviseerde scholen om Vreedzaam in te zetten tegen de tweedeling in de maatschappij.

'Een week niet knikkeren is de ergste straf', legt de ongeveer achtjarige Yassin uit in een filmpje dat nog steeds is te vinden op internet¹. Op zijn basisschool werd veel geruzied en gevochten. De knikkercommissie maakte daar een eind aan met door de kinderen bedachte spelregels. Yassin, inmiddels 19 jaar, was te gast op de miniconferentie. 'De Vreedzame School was mijn basis', vertelde hij. 'We leerden elkaar begrijpen en onze problemen oplossen. We kregen een hechte band. Ik app nog steeds met vrienden uit groep 3 en 4.' De Vreedzame School is nog steeds springlevend. Zo'n 325 mensen kwamen af op de conferentie, waar de directeur van de duizendste Vreedzame School, OBS Digitalis in Almere, een grote wereldbol kreeg uitgereikt. 'Vreedzaam' is voelbaar in onze school, vertellen teamleden van OBS Overvecht, een school met vier locaties. 'Er heerst een rustig

pedagogisch klimaat. We hebben contact met ouders, en niet alleen bij problemen. Sommige ouders worden opgeleid als mediator en zij doen goed werk op het plein.' De school formuleerde heldere doelen voor het burgerschapsonderwijs. Dit curriculum heeft een doorgaande leerlijn en de opbrengsten worden getoetst en geëvalueerd. In De Vreedzame Wijk werkt de school samen met andere scholen en verenigingen. Zo ontstaat er een 'samenhangende pedagogische omgeving' waarin kinderen hun sociale vaardigheden en gewenst gedrag kunnen oefenen. De school (37 nationaliteiten) heeft een vriendschapsband met Tuindorp, een witte school aan de andere kant van het spoor. De kinderen filosoferen onder andere samen. 'Dat is goed voor hun identiteitsontwikkeling en blik op de maatschappij', zegt directeur Marijke Wassenaar.

Hoe houd je Vreedzaam levend?

Aan één van de vele discussietafels vertelt een leerkracht dat haar school al een paar jaar bezig is met 'Vreedzaam'. 'Het nieuwtje is er af, het zakt een beetje weg. Hoe borgen we dit?' Nelleke Brouwer, ook directeur bij OBS Overvecht: 'Het vraagt veel onderhoud. Ook bij een wisseling van leerkrachten moet je zorgen dat de Vreedzaam-cultuur behouden blijft.' Haar school houdt op allerlei manieren

het programma levend (zie kader p.10). 'Het team fungeert als rolmodel. Je moet ook in de pauzes op je eigen gedrag letten', tipt Nelleke. Een tafelgenoot: 'Collega's zeggen al snel: "Vreedzaam doen we maar even niet, er moet al zoveel". Wassenaar: 'Het zit hem niet in lesjes. Je moet continu met elkaar bedenken wat je je leerlingen wilt meegeven. Vraag bij dingen die je moeilijk vindt, hulp aan een andere leerkracht of je locatielider. Ben je

een kleine school, probeer dan bestuursbreed training voor je personeel te regelen.' Nog een vraag van een tafelgenoot: 'Wij wilden invoeren dat we elk kind bij de deur een hand geven, maar een collega is daar tegen. Wat moet je daar nou mee?' Wassenaar: 'Vreedzaam kun je alleen samen uitvoeren. Wij zeggen: dit zijn wij, dit zijn onze kernwaarden. Wie ben jij, past dit bij jou?'

Micha de Winter

Micha de Winter raakte betrokken bij 'Vreedzaam' na de moord op Theo van Gogh. De democratie is alleen veilig, zei hij, als we hiervan werk maken in het gezin, op school en in de maatschappij. 'Jullie zijn bezig met een democratisch pedagogisch offensief, op een heel effectieve manier.' Hij ziet het effect in zijn praktijk. Tijdens een onderzoek naar jongerenwerk in de wijk

¹ <https://vimeo.com/87077932>

De Vreedzame School begon in Utrecht Overvecht

Twintig jaar geleden worstelden leerkrachten, vooral op scholen in achterstandswijken, met moeilijk gedrag. Kinderen waren zeer mondig, hielden weinig rekening met anderen, hadden korte lontjes. Er waren veel conflicten. Directeur Caroline Verhoeff van OBS Overvecht legde met onderwijsadviseur Leo Pauw, destijds werkzaam bij SAC Utrecht, de basis voor De Vreedzame School. Deze wil kinderen opvoeden tot goede, gezonde mensen. Kernwaarden zijn het accepteren en waarderen van verschillen; gezamenlijke verantwoordelijkheid voor elkaar en de omgeving; een gezond zelfbeeld en een open houding naar anderen. Inmiddels zit De Vreedzame School in het dna van OBS Overvecht. Leerlingen lossen zelf hun conflicten op. Ze worden mediator of zitten in de kinderraad, krijgen les in filosofie en debat en vergaderen over kwesties die spelen. Leerkrachten krijgen een starterstraining. Door middel van klassenbezoeken, een kijkwijzer en studiedagen wordt 'Vreedzaam' levend gehouden. Op elke locatie heeft iemand Vreedzaam in portefeuille. Een werkgroep bewaakt het jaarplan en evalueert de doelen. Binnen De Vreedzame Wijk werkt de school samen met collega-scholen, sportverenigingen en de speeltuinvereniging.

Taakspel: óók effectief tegen pesten

Tekst Karin van Breugel

Het is al jaren bekend dat Taakspel zorgt voor een goede sfeer in de klas en minder gedragsproblemen. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) heeft Taakspel nu ook erkend als effectief anti-pestprogramma. Een mooie prestatie, want van alle onderzochte programma's kregen er slechts vier deze NJI-erkenning.

Taakspel biedt een effectieve manier om onrustig en storend gedrag om te buigen. Wat Taakspel zo aantrekkelijk maakt: de leerlingen spelen het gewoon tijdens de normale lessen en activiteiten. Bijvoorbeeld tijdens de instructie, het kringgesprek, zelfstandig werken of zelfs op de speelplaats. Omdat de leerlingen in teams spelen, stimuleren zij elkaar om zich aan de Taakspel-regels te houden die zij samen met de leerkracht afspreken. Voor Saskia Kunstman, leerkracht op basisschool West in Capelle aan den IJssel, is dit heel herkenbaar. 'De kinderen motiveren elkaar om het goed te doen. Al was het maar om de (kleine) beloning die ze kunnen verdienen, bijvoorbeeld vijf minuten eerder buitenspelen.'

Meer rust

Er is inmiddels veel wetenschappelijk bewijs voor de effecten van Taakspel. Marjon ten Heggeler, ontwikkelaar bij de CED-Groep:

'Taakspel zorgt ervoor dat gedragsproblemen afnemen, de sfeer in de klas verbetert en kinderen rustig bezig zijn met de taak van dat moment.' Voor leerkracht Saskia was dat vorig jaar de reden om Taakspel in te voeren. 'Mijn duo en ik hadden een heel moeilijke groep 3. We hadden al van alles geprobeerd en zaten echt wel een beetje met ons handen in het haar. In eerste instantie zijn we Taakspel gaan gebruiken tijdens het zelfstandig werken. Het effect was erg positief: er was veel meer rust in de klas, de kinderen werkten geconcentreerder. Dat was fijn voor ons én de kinderen.'

Betere relaties

De impact van Taakspel reikt echter verder. Dat komt vooral omdat Taakspel in teams wordt gespeeld. Marjon: 'Oók kinderen die nogal eens probleemgedrag vertonen, horen bij een team. Omdat Taakspel zo duidelijk, gestructureerd en voorspelbaar is, doen zij

het bij het spel vaak juist opvallend goed. Dat leidt tot een grotere acceptatie: het kind hoort er weer bij, wordt weer opgenomen in de groep. Dit heeft een positieve invloed op vriendschappen en onderlinge relaties. Deze kinderen worden als het ware "omhooggetrokken". Zij vertonen minder probleemgedrag en dat zorgt ervoor dat ze minder gepest worden. Het is heel fijn dat het NJi dit nu ook onderschrijft!'

Meer weten?
Marjon ten Heggeler
m.tenheggeler@cedgroep.nl
www.taakspel.nl

Meer weten?
Joke Bijker
j.bijker@cedgroep.nl
@vreedzameschool
www.devreedzameschool.nl

► Kanaleneiland sprak hij een ruig groepje jongeren. 'Toen er eentje een nogal bot antwoord gaf, zei een ander: "Zeg, je moet opstekers geven, geen afbrekers". Er is iets veranderd. Taal is de eerste stap naar gedragsverandering. Jongeren leren langzamerhand een alternatief repertoire.'

Toch maakt De Winter zich ook zorgen. 'Samenwerken rond de jeugd is ingewikkeld. Er is verkoking, getrek om geld, ruzie om de regie. Terwijl we het moeten hebben over de inhoud: waar willen we heen met kinderen? Vreedzaam is heel geschikt als verbindend thema.'

Tweedeling

Hij ziet verschillende maatschappelijke ontwikkelingen waar scholen binnen het kader van 'Vreedzaam' mee aan de slag zouden

moeten. Zo noemde hij de groeiende tweedeling op het punt van welvaart en opleidingsniveau. 'Dat heeft impact op het identiteitsgevoel van kinderen. We moeten de armoede tegengaan en werken aan de cohesie van de samenleving; kinderen uit beide delen met elkaar in aanraking brengen. Onderwijs is een van de weinige arena's waar je dat veilig kan oefenen.'

De Winter benoemde ook het leven van gezinnen binnen een eigen 'bubbel'. 'De islamofobie en het antisemitisme nemen toe en kinderen groeien daar mee op. Daar moeten we iets mee in het onderwijs.' En dan is er milieu, een onderwerp waar sommige kinderen van wakker liggen. De Winter pleit, ook met het oog hierop, voor een pedagogiek van de hoop. 'Daarbij is de boodschap: jij doet

ertoe, je hoort erbij. We moeten kinderen ook handelingsperspectief bieden. Ze hoeven niet alles lijdzaam te ondergaan. De toon is: hoe lossen we dingen samen op? Zo geven we kinderen meer grip op de eigen omgeving.' Als voorbeeld noemde hij kinderen uit het aardbevingsgebied in Groningen, met wie het beter gaat sinds hun ouders zich roeren in de media. 'Zo onderbreek je impulsieve oordelen en leef je optimisme voor.'